

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

SEMINÁRNÍ PRÁCE

Z PSYCHOLOGIE DUŠEVNÍHO VÝVOJE

Téma: *ŘEČ*

Vypracovala : Jana Novotná

Učo: 217753

Brno: 18.5.2008

Úvod

Termín řeč vyjadřuje různé formy sdělování informací. Řeč je činnost, forma lidského jednání, při níž se využívá jazyk. Řeč je schopnost typická pro člověka, ale není mu vrozená – vrozená je pouze schopnost naučit se jí.

Tím, že člověk něco říká, něco dělá, realizuje tzv. mluvní akt:

sděluje (řečový akt „sdělování“, „oznamování“)

slibuje, zaručuje něco/se za něco (řečový akt „sdělování“, „oznamování“)

ptá se, táže se, zjišťuje informace (řečový akt otázky, zjišťování, dotazování se)

nařizuje (řečový akt nařizování)

přikazuje, zakazuje (řečový akt příkazu, zákazu)

doporučuje, radí (řečový akt rady, doporučení)

vytýká

vyhrožuje...

omlouvá se

Požadavky na dítě před zahájením školní docházky

Dítě by mělo ještě před vstupem do školy

- ovládat řeč, hovořit ve správně formulovaných větách, samostatně vyjadřovat své myšlenky, sdělení, otázky a odpovědi, rozumět slyšenému, slovně reagovat a vést smysluplný dialog
- dokázat vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky
- domlouvat se gesty i slovy, rozlišovat některé symboly, rozumět jejich významu i funkci
- komunikovat bez zábran v běžných situacích s dětmi i dospělými
- ovládat dovednosti předcházející čtení a psaní
- průběžně rozšiřovat slovní zásobu a aktivně ji používat k dokonalejší komunikaci s okolím
- zvládnout využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se v běžném životě setkává
- chápat, že se lidé dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit, mít vytvořeny elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku.

Úkol

Převaha slovních druhů a větné skladby

Proveďte rozhovor se třemi dětmi odlišné věkové úrovně. Téma rozhovoru může být libovolné, např. rodina, kamarádi apod. Připravte si sadu 10 stejných otázek, kterou položíte všem třem respondentům. Na každou otázku ponechte asi 2-3 minuty na odpověď (dodržte stejný interval u všech dětí). Zaznamenejte jednotlivé odpovědi (nejlépe na diktafon).

Věková úroveň:

3-4 roky

5-6 let

7-8 let

9-10 let

Vyhodnocení: Pokuste se srovnat vaše záznamy vzhledem k věku dětí a z hlediska použitých slovních druhů (převaha podstatných jmen, zájmen, sloves apod.) a větné skladby, tj. zda jsou použity jednoslovné, víceslovné odpovědi, jednoduché věty, složitá souvětí apod.

Příprava

Soubor připravených otázek

Otázky:

1. Koho máš nejraději? Jací jsou ostatní (rodiče, příbuzní atd.)?
2. Máš dobrého kamaráda?
3. Trávíš hodně času u televize a u počítače?
4. Sleduješ některé pořady v radiu?
5. Čteš rád (dětské knihy)? Těšíš se, až budeš umět číst?
6. Co nejraději děláš ve volném čase a o prázdninách?
7. Jezdíš na kole?
8. Sportuješ (začínáš se sportováním)?
9. Máš rád zimní prázdniny? Sáňkuješ, lyžuješ, bruslíš?
10. Šetříš si peníze? Chceš si něco koupit?

Technická příprava

Diktafon se mi nepodařilo získat. Videokamera, která byla k dispozici se ukázal jako nefunkční pro poškozenou baterii. Pokusila jsem se proto k záznamu užít digitálního fotoaparátu, který umožňuje zaznamenávat pohyb a zvuk..

Pro poznámky a hodnocení rozhovoru jsem si připravila jednoduché formuláře:

jméno:

otázka:

podstatná jména	zájmena	slovesa	cizí slova	pozn.
jednoslovné odpovědi	víceslovné odpovědi	jednoduchá souvětí	složitá souvětí	pozn.

Výběr dětí

Za nejschůdnější jsem považovala provést rozhovor s dětmi z rodiny a blízkých přátel:

- Lukáš (3½ roku)
-
- Artur (7 let)
-
- Katka (10 let)

Vyhodnocení

Lukáš (3½ roku)

Nebyl příliš ochoten odpovídat na mnou položené otázky. Až když dostal čokoládu začal komunikovat.

Jeho odpovědi byly většinou jednoslovné nebo jednoduché vesměs holé věty. Občas se dívá na televizi, ale nedokáže popsat obsah pořadu. Je veden ke sportům. Rád a dobře lyžuje.

Artur (7 let, odložen o rok nástup do základní školy)

Z odpovědí na dané otázky bylo patrné, že jim rozumí. Odpovídal ochotně. Vyjadřoval se přesně s použitím i složitějších souvětí. Jeho slovník je bohatý na podstatná jména i slovesa. Rozvíjející větné členy vhodně obohacují jeho vyjadřování. Projevují se však nedostatky ve výslovnosti. Na jeho slovní zásobu má zřejmě vliv sledování pořadů v televizi a komunikace s o něco staršími bratry.

Tráví dosti času hraním na počítači. Rád jezdí na kole. .

Katka (10 let, výborný prospěch ve škole)

K odpovědi na otázku přistupovala rozvážně, jako by si rychle promýšlela koncepci odpovědi. Střídala vhodně jednoslovné i víceslovné odpovědi na dílčí otázky. Jinak formulovala své myšlenky v dosti složitých souvětích a nevyhýbala se užití i cizích slov. Užívala je v zásadě správně. V odpovědi na otázky týkající se rodiny a přátel volného času a sportu občas užívala výrazy brněnského nářečí a slangu.

Tráví dosti času u televize a u počítačových her. Pořady v radiu nesleduje. Počet přečtených knih je spíše podprůměrný. Ráda sportuje v létě i v zimě a jezdí na výlety na kole. Těší se na delší rodinné výlety o prázdninách. K otázce šetření peněz nemá vyhraněný vztah.

Literatura

Nakonečný, M.: Psychologie téměř pro každého, Academia, Praha , 2004

Učební texty k úvodu do českého jazyka, Jazyk a jeho podstata. Jazyk a řeč. Ontogeneze jazyka a vývoj řeči u dítěte.